

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації ДОРОШ Ірини Володимирівни
на тему: «Удосконалення діагностики, профілактики та лікування
основних стоматологічних захворювань у дітей з ювенільним ревматоїдним
артритом (клініко-експериментальне дослідження)»
на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія**

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Аспірантом Дорош Іриною Володимирівною повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України» (ДУ «ІСЦЛХ НАМН»), що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 р.

Аспірант Дорош Ірина Володимирівна здобула глибинних знань зі спеціальності, оволодів загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору. Набув універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності. Здобув мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи.

Індивідуальний план наукової роботи аспіранта Пиндус (Дорош) Ірини Володимирівни було затверджено рішенням вченої ради ДУ «ІСЦЛХ НАМН» (протокол № 9 від 22 жовтня 2018 року). Науковий керівник – д-р мед. наук, проф. Деньга О.В. завідує відділу епідеміології та профілактики стоматологічних захворювань дитячої стоматології та ортодонції стоматології ДУ «ІСЦЛХ НАМН».

Термін виконання роботи: 2018-2022 роки.

Всі розділи індивідуального плану наукової роботи аспіранта Пиндус (Дорош) Ірини Володимирівни виконані, що підтверджено результатами підсумкової (річної) та заключної атестації.

Дослідження: клінічні, біохімічні, біофізичні, молекулярно-генетичні, експериментальні та статистичні проведені своєчасно і в повному обсязі із застосуванням сучасних та інформативних методів.

3. Актуальність дисертації.

Актуальність теми полягає підвищенні ефективності стоматологічної допомоги дітям із ювенільним ідіопатичним артритом шляхом розробки лікувально-профілактичного комплексу та клініко-лабораторного підтвердження його ефективності.

Причинами розвитку ЮРА вважають вплив не тільки імуногенних механізмів, аутоімунних процесів, а також чинники довкілля. Мікробіота кишечника також є важливим чинником аутоімунних захворювань, включно з ЮІА

У патогенезі ЮІА ключову роль відіграє імунна система. Процеси аутоімунітету й аутозапалення є генетично детермінованими й індукованими чинниками зовнішнього середовища, дефектами активізації набутої і природженої імунної відповіді. При активному запаленні в дітей із різними варіантами ЮІА характерним є залучення практично всіх ланок імунної системи, активація клітинної й гуморальної ланки імунітету. В експерименті на щурах в умовах ад'ювантного артриту встановлені патологічні зміни в щелепно-лицевій ділянці у вигляді карієсу зубів, порушення мінералізації твердих тканин зубів, гінгівіту, пародонтиту з формуванням абсцесів, сіалоаденіту й ураження очей.

Тривалий прийомом глюкокортикостероїдів викликає порушення обмінних процесів в організмі, що ускладнює лікування стоматологічних захворювань.

Тому при наявності й лікуванні стоматологічних захворювань у дітей із ЮІА необхідна розробка відповідних лікувально-профілактичних заходів, враховуючих патогенетичні особливості такої соматички, як ювенільний ревматоїдний артрит.

На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота аспіранта Дорош Ірини Володимирівни на тему «Удосконалення діагностики, профілактики та лікування основних стоматологічних захворювань у дітей з ювенільним ревматоїдним артритом (клініко-експериментальне дослідження)» виконано відповідно до плану Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України»: «Корекція патогенетичних

механізмів порушень метаболізму в тканинах ротової порожнини у пацієнтів в залежності від екологічних та аліментарних факторів, що впливають на вуглеводний та ліпідний обміни» (Шифр НДР: НАМН 103.19 № ДР 0118U006966) та є фрагментом даної науково-дослідної роботи.

5. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Аспірантом Дорош Іриною Володимирівною вперше було показано, що всі пародонтальні індекси і показники рівня гігієни дітей груп 6-8 і 12-14 у разі наявності ЮРА були гірше, ніж у дітей без ЮРА.

Також вперше в експерименті на тваринах за допомогою преднізолонової моделі був показано позитивний вплив розроблених лікувально-профілактичних заходів на біохімічні показники гомогенатів пульпи, ясен, стегнової кістки та сироватки крові у щурів.

При проведенні молекулярно-генетичних досліджень вперше був виявлений взаємозв'язок між мутацією в ряді генів та схильністю до ЮРА, що дозволяє своєчасно розробляти ефективні методи прогнозування і лікування запально-дистрофічних змін в тканинах пародонта дітей з цим захворюванням.

Також було вперше показано, що застосування розробленого лікувально-профілактичного комплексу для дітей з ЮРА знижує інтенсивність ураження зубів карієсом, зменшує розповсюдженість запалення тканин пародонту, інтенсивність запалення, покращує рівень гігієни порожнини рота, а також нормалізує біохімічні показники ротової рідини та біофізичні показники у дітей 6-8 та 12-14 років з ЮРА.

6. Нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 22 Охорона здоров'я та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Патогенетично обґрунтований, розроблений та апробований в клініці лікувально-профілактичний комплекс для дітей з ЮРА дозволяє істотно підвищити ефективність профілактики і лікування основних стоматологічних захворювань у них.

Результати дисертаційної роботи, у вигляді запропонованого для дітей з ЮРА лікувально-профілактичного комплексу супроводу їх стоматологічного лікування, впроваджено в лікувальний процес відділу епідеміології та профілактики основних стоматологічних захворювань дитячої стоматології та ортодонтії ДУ «ІСЦЛХ НАМН» (м. Одеса), стоматологічного відділення №2 багатопрофільного медичного центру ОНМедУ (м. Одеса), відділення дитячої стоматології КНП "Стоматологічна поліклініка №1" (м. Львів), навчальний процес на кафедрі дитячої стоматології Дніпровського державного медичного

університету, кафедра дитячої стоматології ТзОВ «Львівський медичний інститут».

7. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Аспірант Дорош Ірина Володимирівна особисто провіла дослідження. Було обстежено 150 осіб, використано даних 150 медичних карт амбулаторних/стаціонарних хворих та інших форм медичної статистики.

В експерименті було задіяно 30 самок щурів віком 1,5 місяці. 10 самок становили інтактну групу, яка отримувала дієту віварія. Другу групу становили 10 самок, що отримували для відтворення негативного впливу кортикостероїдів, що застосовуються при лікуванні ЮРА, преднізолон в утробі матері з питною водою 5 мг/кг з перших днів їх вагітності, а також в період лактації та два тижні з питною водою після народження. 10 самок отримували преднізолон та профілактичний комплекс.

В роботі були використані сучасні клінічні, біохімічні, біофізичні, молекулярно-генетичні, експериментальні та статистичні та статистичні методи дослідження, адекватні поставленим завданням.

Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані, сформульовані на підставі ретельного аналізу проведених досліджень, мають теоретичне та практичне значення. Результати досліджень відповідають запланованій меті та завданням і логічно впливають з наведеного матеріалу.

Статистичну обробку результатів проводили за допомогою електронних таблиць «Ексел» і комплексу загальноприйнятих статистичних показників.

При аналізі отриманих результатів Дорош Ірина Володимирівна застосовувала комп'ютерну програму STATISTICA 6.1. Достовірність даних підтверджена достатнім обсягом спостережень та використанням надійних методів статистичної обробки даних.

Достовірність даних підтверджена достатнім обсягом спостережень та використанням надійних методів статистичної обробки даних. Обчислювали середнє статистичне значення (M) і стандартну помилку (m), оцінювали достовірність відмінностей середніх величин відповідно до загальноприйнятого статистичним методом, використовуючи Т-критерій Стьюдента. За мінімальну допустиму вірогідність, відповідно до рекомендацій для медичних досліджень, приймали $p < 0,05$, тобто ймовірність безпомилкового прогнозу складала 95 %.

Наявність первинних матеріалів перевірена на попередніх етапах роботи та підтверджується відповідними довідками.

8. Апробація результатів дисертації.

Основні положення дисертаційної роботи та наукові результати були оприлюднені і обговорені у виступах на міжнародній науково-практичній

конференції «Медичні науки: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень» (Львів, 2021), міжнародній науково-практичній конференції «Вітчизняна та світова медицина: вимоги сьогодення» (Дніпро, 2021), міжнародній науково-практичній конференції «Медичні та фармацевтичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень» (Одеса, 2021).

9. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації.

За темою дисертації опубліковано 8 наукових праць: 1 стаття в науковому фаховому виданні України, 4 статті у наукових періодичних виданнях інших країн, 3 тези доповідей в матеріалах наукових конференцій.

Провідний внесок за обсягом у матеріалах публікацій належить здобувачу.

10. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Автором особисто було обрано тему дослідження та підібрані необхідні методи дослідження для виконання поставлених завдань, зібрана та проаналізована сучасна наукова література за темою дисертації. Проведено у повному обсязі експериментальні, клінічні, біохімічні, генетичні, та біофізичні дослідження за темою дисертації, вивчено ефективність запропонованих методів лікування, здійснено статистичну обробку та аналіз отриманих результатів, проведено впровадження результатів досліджень в клінічну практику. Сумісно з науковим керівником поставлена мета роботи, сформульовані основні завдання, висновки та практичні рекомендації роботи.

11. Відповідність дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 221 Стоматологія у галузі знань 22 Охорона здоров'я.

12. Біоетична експертиза дисертаційних досліджень.

Аспірантом Дорош Іриною Володимирівною вчасно представлені всі матеріали в комісію з питань медичної етики ДУ «ІСЦЛХ НАМН» з метою проведення біоетичної експертизи дисертаційного дослідження щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики.

Висновком встановлено повну відповідність діючим нормам і стандартам, а також матеріалам, поданим на етапі планування роботи (протокол № 98 від 10.10.2018 року, протокол № 110 від 15.09.2021 року).

13. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертацію написано грамотною мовою, стиль викладу та послідовність подання матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

14. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації Дорош Ірини Володимирівни Експертною проблемною комісією ДУ «ІСЦЛХ НАМН» не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (протокол № 3 від 17.09.2021 року). Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта Дорош І.В., всі інші цитовані наукові результати супроводжуються посиланнями на їх авторів та джерела опублікування.

15. Набуття теоретичних знань, умінь, навичок та відповідних компетентностей.

Аспірантом Дорош Іриною Володимирівною здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Дорош Ірина Володимирівна оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провела власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

ВИСНОВОК

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також за результатами фахового семінару (протокол № 16 від 08.11.2021 року) встановлено, що результати виконаного наукового дослідження здобувача вирішують важливе наукове завдання, пов'язане з рішенням актуальної проблеми стоматології – підвищення ефективності комплексного стоматологічного лікування дітей із ювенільним ідіопатичним артритом шляхом експериментального та молекулярно-генетичного уточнення пускового механізму каскаду порушень та розробки обґрунтованого лікувально-профілактичного комплексу супроводу, що включає препарати імуномодулюючої, дезінтоксикаційної, протимікробної, антиоксидантної, мембраностабілізуючої та регулюючої мікробіоценоз дії, а дисертація аспіранта Дорош Ірини Володимирівни на тему «Удосконалення діагностики, профілактики та лікування основних стоматологічних захворювань у дітей з ювенільним ревматоїдним артритом (клініко-експериментальне дослідження)» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю

221 Стоматологія повністю відповідає вимогам п. 10 Порядку з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ № 167 від 06.03.2019 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 979 від 21.10.2020 р. та № 608 від 09.06.2021 р.) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 р., та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

зав. науково-організаційного та
патентно-інформаційного відділу
ДУ «ІСЦЛХ НАМН»,
д-р мед. наук

Ольга РЕЙЗВИХ

канд. мед. наук, старш. наук. співр.
заступник директора з наукової
роботи ДУ «ІСЦЛХ НАМН»

Ганна БАБЕНЯ

